Opera Krakowska

OPERA BO

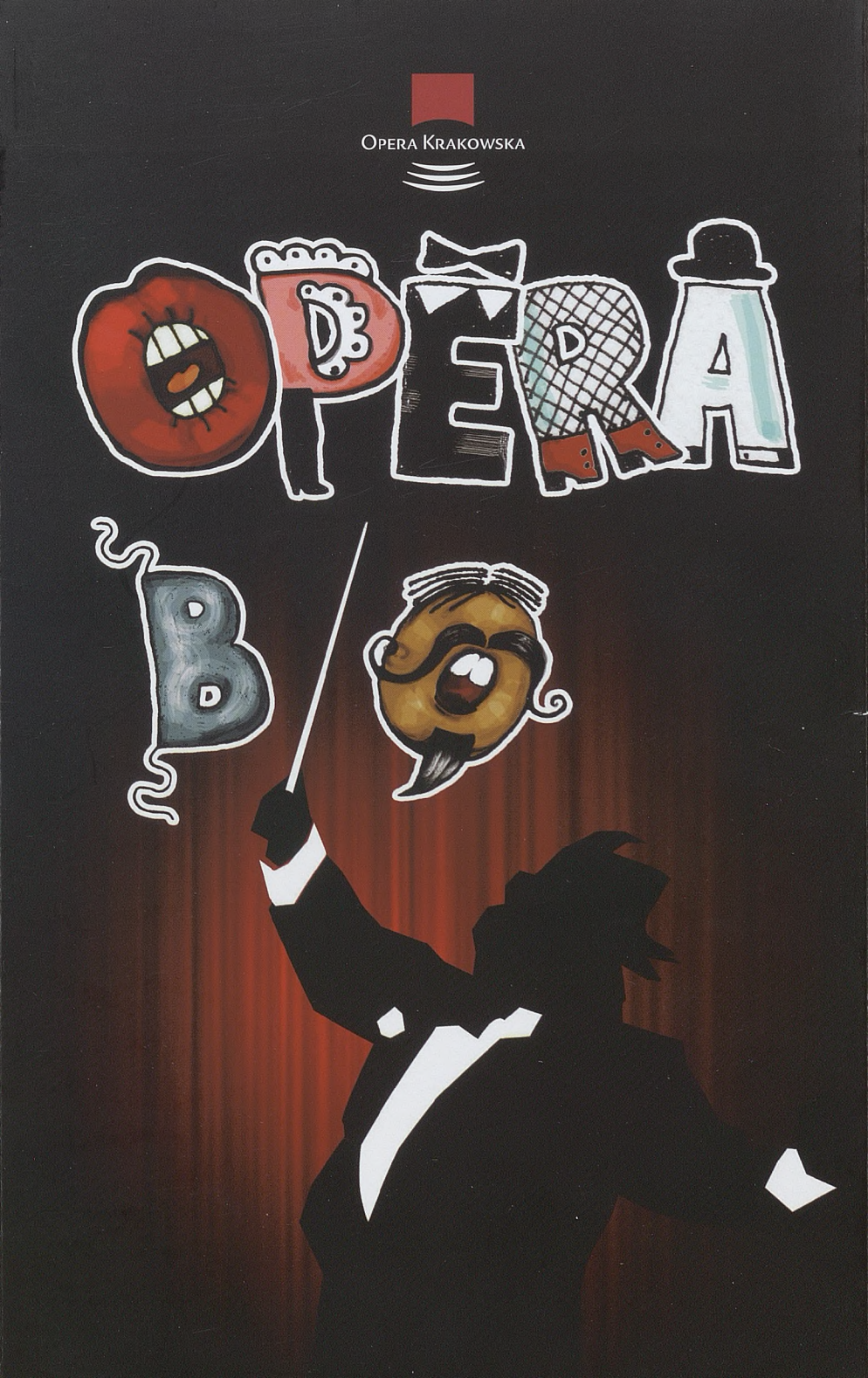

La Scala w Mediolanie

Opera istnieje od ponad 400 lat. Jej korzenie sięgają zabaw i maskarad organizowanych w okresie karnawału na ulicach włoskich miast. Z czasem przedstawienia uliczne przybrały kształt widowisk z akcją teatralną, podczas których artyści demonstrowali swoje umiejętności wokalne, aktorskie, muzyczne i taneczne.

Nazwa *opera* (po włosku „dzieło") pojawiła się pod koniec XVI wieku we Florencji, gdzie grupa artystów zwana Cameratą postanowiła wskrzesić antyczny teatr grecki, który – jak uważano – był w dużej części śpiewany i powołała do życia formę sztuki łączącą akcję teatralną z muzyką.

Metropolitan Opera w Nowym Jorku

Opera to także teatr operowy, czyli gmach przeznaczony do wystawiania widowisk z towarzyszeniem orkiestry. Ze względu na charakter dzieł, opera posiada zazwyczaj imponującą architekturę oraz ciekawy wystrój wnętrz. W każdym teatrze operowym znajduje się oprócz sceny orkiestron, czyli miejsce dla muzyków, położone nisko w stosunku do parteru widowni i do powierzchni sceny, z mocno wyeksponowanym stanowiskiem dyrygenta.

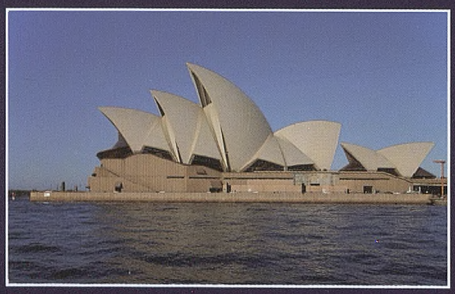

Sydney Opera House

Scena operowa wyposażona jest w ogromne zaplecze z kieszeniami bocznymi, tylną kieszenią górną, sznurownią do wyciągania elementów scenografii oraz z zapadniami zdolnymi pomieścić dekoracje wielkości sceny. Sala widowiskowa opery posiada mocno rozbudowaną widownię, z amfiteatrem wydzielonym z części parterowej oraz z kilkoma piętrami balkonów.

Opera to uczta dla melomanów, spożywana w odświętnym nastroju i w wyjątkowej atmosferze. A muzyka pop? Niestety, najczęściej to tylko połykany w pośpiechu fast food.

Opera to świat wielkich mistrzów muzyki przedstawiony na żywo na teatralnej scenie, ale można ją też zobaczyć w filmach operowych i transmisjach ze spektakli. Ulubionych arii, duetów i innych fragmentów warto również słuchać w domu z płyt CD lub nagrań cyfrowych.

Opera to dzieło teatralne z muzyką w formie instrumentalnej (orkiestra) jak i wokalnej (soliści i chór). Tekst i działania sceniczne, które tworzą w operze opowieść to **libretto.** Akcja teatralna opery składa się z gry aktorskiej oraz ruchu scenicznego i tańca – a wszystko to w bogatej oprawie scenografii, kostiumów i rekwizytów.

Klasyczna opera składa się z od 2 do 4 aktów podzielonych na sceny, które obejmują partie wokalne solistów, zwane **„recytatywami"** i **„ariami"**, partie zespołowe kilku solistów śpiewających razem, zwane **„ansamblami"** oraz partie chóralne.

Istnieje kilka rodzajów opery. Poważny utwór muzyczno-dramatyczny, wyłącznie śpiewany, to ***opera seria.*** Opera komiczna o charakterze rozrywkowym to ***opera buffa.*** Dzieło muzyczne łączące elementy dramatu i komedii to ***opera semiseria.*** Utwór teatralno-muzyczny o tematyce rozrywkowej z mówionymi dialogami i śpiewanymi ariami, duetami i ansamblami to ***operetka.***

Pierwsze opery powstały we Włoszech. Najstarsza z nich to *Dafne* z muzyką Jacopa Periego i librettem Ottavia Rinucciniego - „baśń dramatyczna" oparta na wybranych strofach *Metamorfoz* Owidiusza, wystawiona w 1598 roku we Florencji. Wkrótce, obok Włochów, opery zaczęli tworzyć kompozytorzy niemieccy i francuscy, a śpiewane formy teatralne połączone z tańcem stały się ulubioną formą rozrywki królów i arystokratów.

Popularyzacja opery nastąpiła w XIX wieku wraz z rozwojem miast i bogaceniem się klasy średniej, zwanej „burżuazją", dla której wizyty w operze stały się elementem wykwintnego stylu życia. W XX w. opera stała się dostępna dla szerokich kręgów społecznych.

Najstarsza opera polska to powstałe na przełomie XVII i XVIII wieku dzieło nieznanego autora zatytułowane *Heca albo polowanie na zająca*. Jest to barokowa jednoaktowa opera komiczna w trzech odsłonach o tematyce myśliwskiej. Jej libretto opowiada o polowaniu i uczcie, opisując obyczaje łowieckie, kulinarne i biesiadne polskiej szlachty.

Największy **rozkwit opery polskiej** nastąpił w XVIII wieku za panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Wojciech Bogusławski (1757-1829), aktor, dramatopisarz, reżyser i śpiewak operowy wystawił wtedy operę z muzyką Macieja Kamieńskiego pod tytułem *Nędza uszczęśliwiona*, a potem pierwszą operę narodową: *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale* z muzyką Jana Stefaniego.

Stanisław Moniuszko (1817-1892), wybitny kompozytor uznawany za ojca polskiej opery narodowej, skomponował m.in. *Halkę*, do której libretto stworzył Włodzimierz Wolski oraz *Straszny dwór* do libretta Jana Chęcińskiego. Dzieła te należą do stałego repertuaru Opery Krakowskiej.

Muzyka jest częścią kultury. Można przyjąć, że od zawsze towarzyszyła człowiekowi w pracy, zabawie, odpoczynku oraz w uroczystościach i obrzędach. Najpewniej od początku łączona była też z tańcem, słowem, gestem i plastyką – i oto jesteśmy w operze!

Muzyka to „organizacja dźwięków w czasie" – twierdzą naukowcy. Według fizyków jest to po prostu „przepływ fal akustycznych o odpowiednio dobranych częstotliwościach". Aż trudno uwierzyć, że to zjawisko wpływa tak magicznie na psychikę i nastrój człowieka!

WIELU WYBITNYCH KOMPOZYTORÓW ROZPOCZĘŁO KARIERY MUZYCZNE W MŁODYM WIEKU.

Wolfgang Amadeusz Mozart stworzył 20 oper, w tym dzieła tak wspaniałe jak Wesele Figara, Cosi fan tutte, Don Giovanni czy Czarodziejski flet. Pierwszy utwór skomponował w wieku 5 lat, jako 6-latek koncertował w całej Europie, a pierwsze opery napisał mając zaledwie 12 lat.

Gioacchino Rossini, włoski mistrz stylu *bel canto*, grał w orkiestrze swego ojca już w wieku 6 lat, jako 15-latek rozpoczął naukę w konserwatorium, a rok później zdobył nagrodę za samodzielnie skomponowaną kantatę. Rossini stworzył 39 oper, a najsławniejsze z nich to opery komiczne *Cyrulik sewilski*, *Włoszka w Algierze* i *Kopciuszek* oraz opera seria *Wilhelm Tell*.

Georges Bizet, francuski twórca 6 oper, w tym przepięknych Poławiaczy pereł oraz Carmen, został przyjęty do konserwatorium w wieku zaledwie 9 lat. Jako nastolatek napisał grywaną do dziś I Symfonię C-dur, a w wieku 19 lat zdobył prestiżową nagrodę muzyczną Prix de Rome.

Śpiew to bardzo naturalna czynność, wykonywana przez niemal każdego człowieka.

Najwyższym głosem żeńskim jest **sopran.** Poniżej sopranu, lecz powyżej altu mieści się **mezzosopran** - głos częściowo obejmujący skalę obu wymienionych, lecz o odmiennej od nich barwie. Głosem niższym od mezzosopranu jest **alt**, używany w muzyce chóralnej. Najniższym rodzajem głosu żeńskiego jest **kontralt**.

Maria Callas (sopran) - najsławniejsza śpiewaczka XX wieku, występująca głównie w mediolańskiej La Scali oraz Metropolitan Opera w Nowym Jorku. Gdy miała 11 lat zdobyła w radiowym konkursie muzycznym nagrodę, która zaważyła na jej dalszej drodze życiowej. W wieku 14 lat została przyjęta do Konserwatorium Narodowego w Atenach i rok później zdobyła w konkursie studenckim nagrodę, która dała początek jej wspaniałej światowej karierze.

Małgorzata Walewska (mezzosopran) - najsławniejsza polska śpiewaczka operowa. Rozpoczęła karierę w Teatrze Wielkim w Warszawie, występowała na największych scenach świata u boku takich gwiazd jak Luciano Pavarotti i Placido Domingo. W Operze Krakowskiej śpiewała partię Carmen w 2012 r.

Najwyższym głosem męskim jest **tenor**. Z kolei **baryton** to głos występujący u mężczyzn najczęściej, który mieści się w środkowym zakresie skali (niższym od tenoru, wyższym od basu). Głos śpiewaka obdarzonego skalą łączącą w sobie cechy basu i barytonu to **bas-baryton**. Najniższym głosem męskim jest **bas**.

Enrico Caruso (tenor) - „król tenorów początku XX wieku". Obdarzony pięknym i mocnym głosem, od dzieciństwa śpiewał w kościołach, a jako nastolatek występował na ulicach miast, zarabiając w ten sposób na życie. Choć studia muzyczne podjął dopiero w wieku 18 lat, już trzy lata później zadebiutował na profesjonalnej scenie w Neapolu, a następnie, po wielkich sukcesach w Mediolanie, wyruszył na podbój teatrów operowych świata.

Jan Kiepura (tenor) - polski śpiewak i aktor, który w latach przedwojennych XX wieku odniósł sukcesy na czołowych scenach świata oraz na ekranie filmowym. Jego wielka kariera rozpoczęła się w Austrii, gdzie odkryto jego talent, a krytyka okrzyknęła go „Krezusem głosowym" i „następcą Carusa".

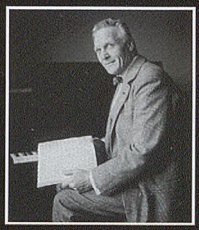

Mariusz Kwiecień (baryton) - krakowianin obdarzony wspaniałym głosem, wybitnym talentem i osobowością sceniczną. Solista Metropolitan Opera w Nowym Jorku, przyjmowany entuzjastycznie przez światową krytykę. Wielką sławę przyniosła mu partia Don Giovanniego, którą wykonywał na wielu prestiżowych scenach, także w Operze Krakowskiej.

Fiodor Szalapin (bas) – obok E. Caruso najwybitniejszy śpiewak operowy przełomu XIX i XX wieku. Łączył wspaniały głos i warsztat muzyczny z wybitnymi zdolnościami aktorskimi. Urodzony w Kazaniu, od dzieciństwa śpiewał w chórze cerkiewnym, a od 17 roku życia w chórze Opery Kazańskiej, gdzie zadebiutował jako solista. Odtąd rozpoczęła się jego światowa kariera, podczas której dotarł do mediolańskiej La Skali i nowojorskiej Metropolitan Opera.

Czy wiesz, że...

Opera Krakowska została założona w połowie ubiegłego wieku. Za początek jej działalności przyjmuje się premierę „Rigoletta" Giuseppe Verdiego w dniu 13 października 1954 roku.

Pierwsze spektakle operowe odbywały się w kino - teatrze „Dom Żołnierza" przy ul. Lubicz 48, który wcześniej był austriacką ujeżdżalnią koni. Budynek ten, o półokrągłym sklepieniu, wkomponowany jest w architekturę nowego gmachu Opery – od strony głównego wejścia.

Miejscem prezentacji spektakli operowych w latach 1955-2008 była scena Teatru im. J. Słowackiego (w niedziele i poniedziałki), a budynek przy ul. Lubicz 48 stał się siedzibą operetki.

Nowy gmach Opery Krakowskiej otwarto 13 grudnia 2008 roku. Pierwszą premierą na nowej scenie były „Diabły z Loudun" Krzysztofa Pendereckiego.

W każdym sezonie (od połowy września do połowy lipca) Opera prezentuje około 200 spektakli. Są to przedstawienia oper, operetek, spektakli baletowych, spektakli muzycznych dla dzieci oraz koncerty. W repertuarze znajduje się obecnie 25 tytułów.

Soliści Opery Krakowskiej (śpiewaczki i śpiewacy – około 20 osób) występują, poza krakowską sceną, w innych teatrach – w Teatrze Wielkim-Operze Narodowej w Warszawie, w Operze Wrocławskiej, Operze Nova w Bydgoszczy czy Teatrze Wielkim w Łodzi. Są też zapraszani do udziału w koncertach filharmonicznych i w festiwalach. Świadczy to o wysokich ocenach ich talentu i umiejętności.

W skład zespołu artystycznego wchodzi orkiestra (65 osób), chór (50 osób), balet (28 osób) oraz soliści. Zespół artystyczny, który oglądamy na scenie podczas przedstawienia „obsługiwany" jest przez pracowników działu technicznego (wykonujących dekoracje, szyjących kostiumy, przygotowujących scenę do spektaklu, dbających o światło i akustykę) oraz przez pracowników administracji. W sumie Opera Krakowska zatrudnia około 330 osób.

Opera Krakowska zaprasza do udziału w swoich przedstawieniach śpiewaków o światowej sławie. W ostatnich sezonach wystąpili tu Małgorzata Walewska, Aleksandra Kurzak czy Andrzej Dobber. Najczęstszym gościem spośród międzynarodowych gwiazd jest Mariusz Kwiecień, solista Metropolitan Opera w Nowym Jorku, który wystąpił w premierowych przedstawieniach „Don Giovanniego" (2009), „Eugeniusza Onegina" (2010) i w „Weselu Figara" (2012).

P_OPBO_2012_002

Opera b/o - kierownictwo artystyczne Laco Adamik, Grzegorz Brajner, Elena Korpusenko, Bogusław Nowak, Marek Pacuła, Bożena Pędziwiatr; soliści Marta Abako, Magdalena Barylak, Agnieszka Cząstka, Monika Korybalska, Katarzyna Oleś-Blacha, Karolina Wieczorek, Krzysztof Dekański, Michał Kutnik, Andrzej Lampert, Volodymyr Pankiv, Adam Sobierajski, Krzysztof Witkowski; soliści baletu Gabriela Kubacka, Mizuki Kurosawa, Robert Kędziński, Maksim Kileyeu, Sebastian Kubacki, Yauheni Yatskevich; gospodarz Marek Pacuła, Sławomir Rokita; asystenci Stanisław Knapik, Władysław Guzik; korepetytorka Kristina Kutnik; Orkiestra Opery Krakowskiej; dyrygenci Tomasz Tokarczyk, Piotr Wajrak

premiera 30 października 2012

Małopolska

Opera Krakowska
instytucja kultury
Województwa
Małopolskiego

Mecenas Opery Krakowskiej

KRAKÓW AIRPORT
IM. JANA PAWŁA II

Sponsorzy:

Qumak-Sekom S.A. Sponsor Opery Krakowskiej

POLSKA
SPÓŁKA GAZOWNICTWA

Patroni medialni:

DZIENNIK POLSKI

TVP KRAKÓW

KARNET

Opera Krakowska, ul. Lubicz 48, 31-512 Kraków; tel. +48 12 296 61 00, fax +48 12 296 61 03
sekretariat@opera.krakow.pl, www.opera.krakow.pl; bilety@opera.krakow.pl, tickets@opera.krakow.pl

teksty - Wojciech Graniczewski; redakcja programu - Elżbieta Tosza; opracowanie graficzne - Ajeka Studio Agnieszka Kucharz-Gulis;
zdjęcia - Peachperfect, Archiwum Opery Krakowskiej; wydawca - Opera Krakowska październik 2012

Spróbuj zaśpiewać razem z nami!

To słowa jednego z najsłynniejszych duetów operowych świata z opery *Don Pasquale* Gaetano Donizettiego. Dołącz do wykonujących go artystów.

Don Pasquale
Aspetta, aspetta,
cara sposina,
la mia vendetta
già s'avvicina;
già già ti preme,
già t'ha raggiunto,
tutte in un punto
l'hai da scontar.
Vedrai se giovino
raggiri e cabale,
sorrisi teneri,
sospiri e lagrime.
Or voglio prendere
la mia rivincita
sei nella trappola,
v'hai da restar.

Malatesta
Il poverino
sogna vendetta,
non sa il meschino
quel che l'aspetta;
invano freme,
invan s'arrabbia,
è chiuso in gabbia,
non può scappar.
Invano accumula
progetti e calcoli;
non sa che fabbrica
castelli in aria;
non vede il semplice
che nella trappola
da sé medesimo
si va a gettar.

Don Pasquale
Czekaj-no, czekaj,
droga żoneczko,
oto nadchodzi
moja zemsta;
już wisi nad tobą,
już cię dopadła,
w jednej chwili za wszystko
odpokutujesz.
Zobaczysz, czy pomogą ci
krętactwa i intrygi,
czułe uśmiechy,
westchnienia i łzy.
Chcę oto wziąć
mój odwet,
jesteś w pułapce
i tam pozostaniesz.

Malatesta
Biedaczek
marzy o zemście,
nie wie, nieszczęśnik,
co go czeka;
próżno szaleje,
próżno się wścieka,
jest zamknięty w klatce,
nie może uciec.
Na próżno mnoży
plany i kalkulacje;
nie wie, że buduje
zamki na lodzie;
nie widzi, prostaczek,
że we własne sidła
on sam
wkrótce wpadnie.